

Statutul din 1480 al breslei blănarilor și cojocarilor din Baia Mare

COSTIN FENEȘAN

Secolul al XV-lea trebuie considerat, fără îndoială, drept hotărîtor pentru dezvoltarea vieții urbane din Transilvania. Emancipate în bună parte de sub tutela adeseori stînjenoare și păgubitoare a marilor feudali laici sau ecleziastici, cîștigînd neconținut în importanță nu numai pe plan economic ci deopotrivă politic și militar, orașele s-au impus ca adevărate centre de putere, ca un factor deloc neglijabil al politicii de centralizare promovată de Sigismund de Luxemburg, Iancu de Hunedoara și Matia Corvin. De aceea interesul regalității pentru sprijinirea vieții orășenești pe toate planurile s-a manifestat constant în tot cursul secolului al XV-lea, dovadă fiind numeroasele privilegii și acte de danie de care s-au bucurat orașele transilvănene din partea suveranilor Ungariei. Nu e însă mai puțin adevărat faptul că în mai toate cazurile impulsurile de consolidare a vieții orășenești au venit din însuși mediul urban, ca rod al acumulărilor calitative și cantitative înregistrate. În acest context, procesului de dezvoltare și diversificare a meșteșugurilor, mai ales începînd cu a doua jumătate a secolului al XIV-lea, i-a revenit o însemnătate de netăgăduit. Un moment hotărîtor pentru evoluția activității meșteșugărești din mediul urban l-a constituit formarea breslelor și apariția primelor statute care reglementau funcționarea acestora. Acest fenomen a fost mai timpuriu și totodată mai intens în marile centre urbane ale voievodatului transilvan (Brașov, Sibiu, Cluj, Bistrița, Sighișoara), dar s-a manifestat, cu deosebire din a doua jumătate a secolului al XV-lea, și în unele orașe importante din comitatele bănățene, maramureșene și crișene (Timișoara, Oradea, Baia Mare).

În cele ce urmează vom înfățișa modul în care a fost reglementată funcționarea breslei blănarilor și cojocarilor din centrul urban cel mai important al Maramureșului, Baia Mare, cunoscut mai cu seamă datorită activității sale miniere. Se pare, de altfel, că aurarii de la Baia Mare au fost primii dintre meșteșugarii orașului care s-au constituit într-o breaslă încă de la sfîrșitul secolului al XIV-lea. Cea dintîi corporație meșteșugărească atestată însă cu certitudine în orașul de pe valea Izei a fost breasla croitorilor, amintită la 1412 într-o scrisoare de protecție de la Ștefan Lazarevici¹. Bogăția deosebită a pădurilor maramureșene în animale cu blăni prețioase sau semiprețioase, precum și numărul mare de vite crescute în satele de pe teritoriul comitatului au determinat în

¹ L. Szádeczky, *Nagybánya régi iparáról és czéheiről*, în „Századok”, vol. XXIII (1889), p. 677.

mod firese apariția și dezvoltarea la Baia Mare a meșteșugurilor legate de prelucrarea pieilor acestora. În atari condiții, numărul pielarilor, tăbăcarilor, blănarilor și cojocarilor a sporit neconținut, resimțindu-se necesitatea organizării lor profesionale. Încă în anul 1459, la recomandarea comitelui Cămării monetare de la Baia Mare, Emeric Zápolya, regele Matia Corvin a acordat blănarilor și cojocarilor baimăreni un document privilegiat, fără ca acesta să însemne încă actul de naștere al breslei propriu-zise². Nevoile de ordin practic au grăbit însă procesul de constituire a breslei. În 1479 blănarii și cojocarii baimăreni s-au adresat regelui Matia Corvin cu cererea ca, după chipul altor orașe (mai cu seamă Buda), să se poată constitui în breaslă, deoarece lipsa acesteia le produsese și le cauza în continuare mari daune. Cererea blănarilor și cojocarilor a fost sprijinită pe lângă rege de Thomas Göbel, comitele Cămării monetare de la Baia Mare. Drept urmare, suveranul a poruncit Sfatului baimărean, al cărui jude era chiar Thomas Göbel, să nu pună piedici blănarilor și cojocarilor de acolo la organizarea breslei³. Dînd curs poruncii regale, sfatul baimărean a aprobat la 31 ianuarie 1480 constituirea breslei blănarilor și cojocarilor, al cărei statut de organizare și funcționare a fost redactat și aprobat cu aceeași ocazie⁴. Înainte de a purcede însă la prezentarea acestei mărturii de preț pentru istoria breslelor transilvănene⁵, se cuvine să precizăm împrejurările care, credem, au grăbit procesul de organizare și recunoaștere oficială a breslei blănarilor și cojocarilor baimăreni. Astfel, reținem pentru semnificația sa deosebită faptul că, în 1467, Sfatul orașului Baia Mare, prin persoana aceluiași amintit jude Thomas Göbel, a fost din nou confruntat cu redeschiderea în fața curiei regale a procesului ce-i fusese intentat de familia Dragfy, cu privire la dreptul de folosință asupra Pădurii Negre (*silva nigra*) și a altor păduri ținînd de cetatea Chioar, de către cetățenii și minerii (*montaniste*) baimăreni. Conflictul aflat în dezbaterea curiei regale a înregistrat un moment de vîrf tocmai în anii 1475—1480 (prelungindu-se, de altfel, pînă în prima jumătate a secolului al XVI-lea)⁶, atunci cînd se poate constata o adevărată ofensivă a orașenilor baimăreni în favoarea

² *Ibidem*, p. 680.

³ *Ibidem*.

⁴ L. Szádeczky, *op. cit.*, p. 680—683 cunoaște acest statut, din care prezintă unele prevederi mai importante numai după o traducere din 1666 în limba maghiară. Cercetările de arhivă ne-au îngăduit găsirea originalului în limba latină, al cărui text, însoțit de traducerea în limba română, îl publicăm în anexă.

⁵ Prima breaslă transilvăneană a blănarilor și cojocarilor atestată documentar este cea de la Sibiu (1367), în vreme ce primul statut cunoscut al unei bresle de acest profil este cel de la Cluj din anul 1369 (reinnoit în 1381, 1479 și 1500), cf. Șt. Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în secolul al XVI-lea*, București, 1954, p. 62—63. De remarcat este faptul că într-un oraș cu puternice tradiții meșteșugărești precum Bistrița, statutul breslei blănarilor și cojocarilor datează abia din jurul anului 1500, cf. H. Wittstock, *Aelteres Zunft- und Gewerwesen in Bistritz bis ins XVI. Jahrhundert*, în „Programm des ev. Gymnasiums A. B. zu Bistritz”, Bistrița, 1863/1864, p. 36—40. În schimb la Sighișoara statutele breslei blănarilor și cojocarilor sînt reinnoite în 1484, cf. Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 121.

⁶ Vezi în acest sens documentul regelui Vladislav al II-lea din 1507 la Arhiva Națională Maghiară Budapesta (*Magyar Országos Levéltár*), Dl. 72.092, care cuprinde, în transumt sau în rezumat, actele procesului dintre familia Dragfy și orașul Baia Mare; vezi și unele referiri la Fr. Pesty, *Magyarország helynevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben*, vol. I, Budapesta, 1888, p. 180—182.

respectării și chiar a codificării drepturilor și privilegiilor lor. În acest context organizarea breslei blănarilor și cojocarilor, precum și aprobarea statutului acesteia, ne apare cu atât mai mult ca un moment semnificativ al luptei orășenimii pentru o autonomie cât mai largă, ca o reacție de apărare împotriva oricărei încercări străine de imixtiune în organizarea și desfășurarea vieții urbane.

Asemeni altor documente de aceeași natură, statutul din 1480 al breslei blănarilor și cojocarilor băimăreni a urmărit să reglementeze, în principal, trei domenii de cea mai mare însemnătate pentru desfășurarea activității meșteșugarilor atât pe planul relațiilor interne cât și al celor externe: organizarea vieții interne de breaslă și, în strinsă legătură cu aceasta, statornicirea unor raporturi clare în procesul de muncă; aprovizionarea cu materii prime; desfacerea produselor realizate, în același timp cu luarea unor măsuri de cointeresare a conducerii orașului la protejarea breslei.

În ceea ce privește reglementarea structurii interne a breslei și organizarea procesului de muncă în cadrul acesteia, statutul blănarilor și cojocarilor băimăreni — asemeni altor documente contemporane și mai târziu de aceeași natură — a cuprins o serie de prevederi restrictive referitoare la limitarea numărului de lucrători din atelierul unui meșter breslaş (art. 5 alin. d), la promovarea ucenicilor (art. 5 alin. c) și calfelor (art. 5 alin. f; art. 6 alin. b), cât și la primirea de noi membri în breaslă (art. 6 alin. a și c; art. 7 alin. d) ori la condițiile de succesiune impuse urmașilor unui meșter decedat (art. 7 alin. a—c). Prin aceste măsuri cu evident caracter protecționist, justificate în bună măsură în momentul constituirii breslei, economia de breaslă a dobândit încă de la început un caracter închis, devenind cu timpul o frână în calea dezvoltării libere a relațiilor de piață. Pornind, fără îndoială, de la realitățile anterioare constituirii breslei, statutul blănarilor și cojocarilor băimăreni a cuprins prevederi extrem de severe menite să asigure respectarea unor norme morale și de drept. Astfel, dacă injuriile erau pedepsite cu plata unei amenzi de 60 denari (art. 4 alin. a), iar delictul de calomnie/defăimare penalizat cu plata unui florin (art. 4 alin. b), în schimb membrului breslei, dovedit că într-o dispută recursese la arme, i se tăia o mină, iar în cazul rănirii victimei, acesta era pasibil chiar de pedeapsa capitală (art. 4 alin. d). Ținem să subliniem faptul că aceste pedepse corporale sînt cele mai aspre dintre cele prevăzute în statut, urmate, prin gravitatea sancțiunii, de excluderea din breaslă și interzicerea practicării meșteșugului în cazul meșterului dovedit că a ademenit ucenicii sau calfe ale altui meșter să lucreze în atelierul său (art. 5 alin. d). În toate celelalte cazuri de încălcare a prevederilor statutului sancțiunile au constat fie în aplicarea unei amenzi bănești, fie în confiscarea materiei prime sau a produselor finite. În același timp, pentru a conferi o greutate cât mai mare îndeplinirii actului de justiție, statutul a prevăzut o amendă de un florin pentru orice membru al breslei care l-ar fi împiedicat pe starostele acesteia „să facă dreptate” sau să perceapă amenzile dictate (art. 4 alin. c). Este însă la fel de adevărat că și prevederile statutului se dovedesc în unele cazuri foarte largi, pretîndu-se la interpretări arbitrare, ca de pildă atunci cînd se prevede recurgerea la normele de drept cutumiar (*iuxta ipsorum consuetudinem*) la dezbaterile cauzelor a căror

valoare trecea de un florin în fața obștii meșterilor și în prezența părților interesate (art. 4 alin. e).

Un domeniu, căruia statutul blănarilor și cojocarilor băimăreni i-a acordat, în mod firesc, o atenție cu totul deosebită, a fost cel al aprovizionării membrilor breslei cu materii prime. Protejarea fiecărui meșter atît față de tendința de aprovizionare frauduloasă prin intermediul unor terțe persoane (art. 2 alin. b), prin procurarea de materie primă peste nevoile proprii (art. 2 alin. a) sau prin concurență neloială la achiziționarea pieilor (art. 2 alin. c), cît și față de stocarea sau risipa de piei (art. 5 alin. a) urma să fie asigurată prin plata unei amenzi destul de consistente sau chiar prin confiscarea pieilor în cauză.

În fine, un alt domeniu de mare însemnătate, cel al desfacerii produselor, a asigurării și protejării pieții, și-a aflat în statutul blănarilor și cojocarilor băimăreni o reglementare cît se poate de strictă, pedepsele aplicate contravenienților mergînd de la confiscarea mărfii pînă la pierderea calității de meșter. Astfel, oricărui meșter străin i se interzicea desfacerea produselor de blănărie și cojocărie pe piața orașului (art. 1 alin. a), după cum nici un meșter localnic nu avea dreptul să vîndă la Baia Mare articole de blănărie și cojocărie lucrate în altă parte sau în alt atelier (art. 1 alin. b). De asemenea, în afară de meșterii cuprinși în breaslă, nici un locuitor al Băii Mari și nici un străin nu aveau îngăduința să desfacă în oraș produse de blănărie și cojocărie (art. 5 alin. a) cu excepția pieilor *neprelucrate* de sobol, rîs, hermelină, bursuc și a altor blănuri prețioase legate în baloturi (art. 5 alin. c).

Se mai cuvine remarcă faptul că blănarii și cojocarii băimăreni au înțeles să-și asigure prin unele prevederi ale statutului de breaslă protecția și sprijinul autorităților orașenești. Astfel, în cazul produselor de blănărie și cojocărie oferite spre vînzare în mod ilicit pe piața Băii Mari de către vreun străin și confiscate cu sprijinul Sfatului orașenesc, 2/3 reveneau breslei iar 1/3 judei (art. 1 alin. a), aceeași proporție fiind aplicată și în cazul pieilor confiscate de la un locuitor al orașului surprins că face comerț cu acele articole (art. 2 alin. a; art. 5 alin. b).

Ceea ce pare oarecum surprinzător în cazul statutului blănarilor și cojocarilor de la Baia Mare este lipsa vreunei referiri cît de neînsemnate la prețul de desfacere al produselor, indicație prezentă în cazul unor documente similare din Transilvania. Această constatare nu diminuează însă cu nimic valoarea documentară a statutului prezentat, ale cărui informații întregesc o dată mai mult imaginea colorată a vieții meșteșugărești din Transilvania secolului al XV-lea.

1480 ianuarie 31, Baia Mare. Sfatul orașului Baia Mare aprobă blănarilor și cojocarilor de acolo organizarea într-o breaslă, încuviințînd statutul de funcționare al acesteia.

Ex quo hominum memoria labilis sit et oblivioni vicina, expedit ut ipsorum acta literis inseribantur et ex scriptis in evum deducantur. Nos, igitur, Thomas Göebel, camerarius ac iudex, Johannes Sartor, Petrus Pachzy, Erasmus Newmayster, Cristannus Prews, Stephanus More, Johannes Telky, Jacobus Somlay, Anthonius Pellifex, Bernhardus Thawzdorffer, Stephanus Magnus, Valentinus Auriseparator, Petrus Institor, iurati consules civitatis

Rivuli Dominarum, universis tam presentibus quam etiam futuris, memorie recommendamus¹ et singulis, quod venientes nostri in presenciam circumspecti viri, Laurencius Pellifex, Anthonius, Ladislaus, Johannes, iterum Johannes, Nicolaus, Michael ac tota universalitas¹ zeche artificii mechanice pellificie pellifices, protunc nostre civitatis inhabitatores, ad modum gravis querele proponentes, quomodo ipsi usque ad presens propter zeche carenciam ad instar civitatis solii regalis Bude et aliarum in ambitu regni Hungarie civitatum habitam, conservatam et consuetam, ad magna devenissent dampnorum nocumenta, timentes ne et hoc idem in ipsorum heredes et heredum eorundem redundaret successores, supplicantes nobis precum cum instantia, vti et eisdem simili et equato modo, ad instar aliarum civitatum, in medio nostre civitatis vnam zecham, sine quovis nostre civitatis dampno, cum articulis et punctis infrascriptis per ipsos laudabiliter observantibus dare et concedere dignemur.

Quorum articulorum *primus is est*, quod nullus forensis pellifex pellificia mastrucas cuiuscumque ferarum generis in medio nostri vendendi habeat facultatem. Si quis autem repertus fuerit, ipsi magistri pellifices, auctoritate et iuvamine dominorum iudicis et iuratorum, ipsa pellificia recipiendi liberam habeant facultatem, quarum pars tertia iudici civitatis presentetur, alie vero due partes ipsis magistris illius artificii cedere debent, similiter et zeche irrogari. Si qui vero ex magistris pellificum hic commorantibus aliunde laborata pellificia mastrucas aut alias quascumque pellificum res hic venderet manibusque suis et suorum famulorum non laborasset, tales artificii dicti magisterio iuridice privari debent.

Secundus : Si aliquis hominum in eandem civitate commorantium pro se aut sua vxore et pueris de pellibus ferarum aut aliarum quarumcumque pro veste emere vellet, emendi liberam habeat facultatem. Sed si vltra vestem emeret vendendi gracia, dicti magistri pelles superfluentes liberam habeant recipiendi facultatem et distribuendi, ut habetur in primo articulo. Nullusque famulorum dicti artificii aliquam pellem emere sibi ipsi neque domino suo debet neque audet. Si quis autem vltra hec fecerit, extunc dicti artificii seniori magistri illas recipiant. Et si quis magistrorum pro aliquibus pellibus forisaretur et tandem magistrorum alter cariore precio illas emeret, extunc in sexaginta denariis puniatur, pro eodem autem precio aut cariore ut primus emere voluit priori discedente *emere*² potest.

Tercius articulus : Si quis magistrorum inveniret in foro centum vel plures pelles cuiuscumque generis ferarum et pro eisdem forisaret et antequam inter forisantes forum decideret² et alique magistri advenirent partem illarum pellium cupientes, extunc primus emptor tenetur aliis supervenientibus partem dare et eisdem secundum numerum distribuere. Si quis autem magistrorum reperiens pelles paucas vel multas in foro vel alibi et non emeret aut cum portante in foro forum non decideret aut publice pelles vendere volentes in domum suam duceret et in ea emit <pel> lem², in preiudicium aliorum magistrorum forisaret, extunc talis magister in vno floreno auri puniatur. Sed si venditor illarum pellium in domum aliquius magistri cuiuscumque generis pelles por <taret>² et ipse magister venditorem in domum suam non introduceret seu vocaret, extunc talis magister a pellium venditore ipsas pelles emere liberam habeat facultatem.

Quartus : Si alique <uis ex>² magistris in casu aut familiaribus dicti artificii in qualicumque loco in alterutrum verba obrobriosa³ et reprehensoria inferret, in sexaginta denariis irremissibiliter convincatur. Si verba turpia vel <frau> dulosa² in alterutrum iniceret, extunc talis reus in vno floreno auri puniatur. Si quis autem magistrorum seu dicti artificii famulorum contra seniore magistram iudicium faciendum aut pro excess <ibus birsa> gia² exigenda in iudicio manus senioris magistri detineret, tales in vno convincatur floreno. Si arma evaginata sumserit¹, una manu privetur; si vero aliquam lesionem fecerit, capite privatur ipsique magistri iuxta ipsorum consuetudinem coram ipsis litigantibus super vno floreno in ceha¹ ipsorum iudicium facere valeant.

Quintus : Si aliqua pellicia vel pelles inutiliter laborate et ordinate reperte fuerint sub ipsorum¹ magisterio, extunc magister illius laboris secundum qualitatem ipsius excessus ab aliis magistris puniri debet. Nullusque inhabitatorum dicte civitatis neque extrancorum pellicia mastrucas neque schwbas¹, mitrellas cuiuscumque ferarum generis fuerint vendere audeat paratas. Si quis autem venderit, privetur illis et distribuantur ablata, ut haberetur in primo articulo. Omnes autem, qui pelles zobollionum¹, linterium vel hermelorum et migallium proprie *Schönwerk*¹ in congerie vna, videlicet *Czmyer*¹, mastrucas quoque cuiuscumque generis non preparatas abduxerint et apportaverint, vendendi habeant liberam facultatem. Institores vero pelles hermelorum singulariter vendendas crudas et non preparatas, proprie *gelidert*¹ vendere debent etc. Si quis autem magistrorum famulum alterius magistri per se vel

¹ Astfel in text.

² Textul șters și greu lizibil, fiind la indoitura pergamentului; întregire după sens.

³ Corect : *oprobriosa*.

per alium seduceret, talis ab ipsis magistris magisterio et zecha privetur. Et si quis dicti artificii famulorum relinquendum vnum magistrum et alium magistrum pro labore se ordinaret, si prior magister eundem li(berum di) xerit², alter magister cum tenere post alias non nisi a priori magistro fuerit liver pronunciatus. Si quis vero liber illius artificii socius magister existere velle et se in magistrorum zecham intromittere p(retender)it², talis ipsis magistris vnum prandium honestum cum vino sufficiente ad prandium requisito et, ad zecham florenos auri quatuor dare debet et teneatur.

Sextus articulus : Si a (liqui)² (magistri)⁴ cerdones⁵ pelium albarum et (consequenter)⁴ magistri in arte ipsorum pelles in falcastrum causa laboris imponerent, tales ipsorum labores perficere per ipsos magistros pellifices non admittantur, nisi prius⁶ obtenta a dictis magistris pellificibus zecha et confraternitate. Nullusque liber artificii illius socius sibimet ipsi artificium laborare audeat, nisi prius vxorem ducat et se ipsum in medio ipsorum⁶ obtenta zecha intromittat, illam tenendam et roborandam secundum omnes articulos zehel¹ predictae. Et si quis magistrorum extraneorum in medio ipsorum morari pretenderet, talis a magistris dicti artificii cheham¹ integram obtinere debet, secundum quod in quinto articulo continetur.

Septimus articulus : Si quis magistrorum ex Dei permissione decederet, extunc relicta sua, alias coniunx, magistrum illius artificii per annum integrum si voluerit servare, prout laborare facere, habet facultatem. Et si aliqui heredes existant, qui illius artificii fuerint, extunc, post annum integrum interim quo laborare fecit, prefata relicta, mater illius heredis ac illi heredes possideant magistratum ipsis magistris dando vnam prelibacionem et ad cheham¹ vnum florenum auri dare debent et teneantur. Et si post revolucionem anni dicta relicta vnum pelli (fi) cem duxerit, sic ille quem duxit mediante cheham¹ a magistris dicti

⁴ Textul șters și ilizibil pe o porțiune de 3,5 cm, fiind la indoitura pergamentului; întregire după sens.

⁵ Lectură nesigură, textul aflat la indoitura pergamentului fiind șters și greu lizibil.

⁶ Textul șters și greu lizibil.

artificii obtinere teneatur. Si quis autem magistrorum, obtenta licentia a senioribus magistris, recederet et alibi morari pretenderet, <sed post> ⁷ annum vel citra revertere vellet, extunc talis mediam cheham¹ de novo a magistris acquire¹ debet et teneatur etc.

Nos vero, tum petitionem eorundem considerantes fore digram, dum <taxat> ⁶ nostre civitatis indigencie per ipsos contributionem faciendam inclinati, in medio dicte civitatis ad instar aliarum civitatum habendam, tenendam pariter et sub prescriptis articulis conservandam ipsis et eorum heredibus ac heredum ipsorum successoribus ac posteritatibus dedimus, annuimus et concedimus damusque de presenti et confirmamus vigore nostrarum literarum etc. In cuius rei memoriam perpetuitatisque signum presentes nostras literas cum sigillo nostre civitatis maiori et autentico presentibus in sona¹ sericea colorum nigri, albi et rubri dependenti duximus roborandas. Datum in prefata Rivulo Dominarum, vltima die Januarii, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo.

Traducere :

Deoarece memoria oamenilor e trecătoare și învecinată cu uitarea, se cuvine ca faptele lor să fie înscrise în documente și transmise în scris pentru totdeauna. De aceea noi, Thomas Göebel, cămărar și jude, Ioan croitorul, Petru Fachzy, Erasmus Neumeister, Christian Preuss, Ștefan More, Ioan Telky, Iacob Somlay, Antonie pielarul, Bernhard Thawzdorfer, Ștefan Mare, Valentin separatorul de aur, Petru negustorul, jurați consuli ai orașului Baia Mare, dăm de știre tuturor și fiecăruia, atit celor de față cit și viitori, că, venind înaintea noastră chibzuții bărbați Laurențiu pielarul, Antonie, Ladislau, Ioan, un alt Ioan, Nicolae și Mihail, pielari, precum și întreaga obște a breslei ținind de meșteșugul pielăriei, cu toții locuind acum în orașul nostru, ne-au înfățișat sub chip de grea plîngere în ce fel — din lipsa unei bresle, așa cum o are, cum este păstrată și obișnuită nu numai în orașul regesc Buda, ci și în alte orașe din hotarele regatului Ungariei — ei au suferit pină acum mari stricăciuni și pagubă și temindu-se ca nu cumva același lucru să-i copleșască și pe moștenitorii lor și pe urmașii acelor moștenitori, ne-au implorat cu rugămintă stăruitoare, ca — asemenea altor orașe — să binevoim a le da și îngăduii și lor, în chip asemănător și pe potrivă, o breslă în orașul nostru, fără vreo păgubire a orașului nostru, avînd articolele și punctele scrise mai jos :

Primul dintre aceste articole este acela, ca nici un pielar străin să nu aibă îngăduința să vîndă în mijlocul nostru pieile și cojoacele <confeccionate> din orice fel de animal sălbatic. Dacă va fi însă descoperit unul ca acela, chiar meșterii pielari — din imputernicirea și cu ajutorul domnului jude și al domnilor jurați — să aibă deplină îngăduință, să ia în stăpînire acele piei, dintre care a treia parte să fie înfățișate judei orașului, iar celelalte două părți să fie cedate meșterilor <practicînd> acel meșteșug și acordate, de asemenea, breslei. Iar dacă vreunul dintre meșterii pielari stabiliți aici ar vinde tot aici piei, blănuri sau alte lucruri de pielărie, oricare ar fi acelea, lucrate în altă parte, și nu le vor lucra cu minile lor proprii și ale propriilor lor slujitori, asemenea meșteșugari trebuie să fie lipsiți de drept de zisa calitate de meșter.

Al doilea <articol> : Dacă vreunul dintre oamenii aflați în același oraș va vroi să cumpere pentru sine sau nevasta sa și copiii săi piei de animale sălbatice sau orice alt fel <de piei> pentru <confeccionarea> îmbrăcămintii, să aibă îngăduință deplină să le cumpere. Dacă va cumpăra însă peste <cele necesare> îmbrăcămintii, cu scopul de a vinde, zișii meșteri pielari să aibă îngăduința deplină să ia pieile întrecînd nevoile și să le împartă așa cum se prevede în primul articol. Nici un slujitor al zisului meșteșug să nu cumpere, nici să nu îndrăznească <să cumpere> vreo piele pentru sine și nici pentru stăpînul său. Dacă vreunul va încălca însă această <prevedere>, atunci meșterii staroști ai zisului meșteșug să ia aceste <piei>. Și dacă vreunul dintre meșteri s-ar tirgîi pentru niște piei, iar un alt meșter le va cumpăra în cele din urmă la un preț mai mare, unul ca acela să fie pedepsit cu 60 denari ; dacă cel dintîi <meșter> va renunța însă, atunci un alt <meșter> să le poată cumpăra la același preț sau la unul mai mare decît cel la care a vrut să le cumpere primul.

Articolul al treilea : Dacă vreunul dintre meșteri va găsi la tirg o sută sau mai multe piei de orice fel de animale sălbatice și se va tirgîi pentru acestea și va încheia n-ai degrabă tirgul cu vînzătorii și vor veni unii meșteri, care doresc o parte din aceste piei, atunci primul cumpărător să fie dator să dea o parte celor veniți mai apoi și să le împartă acestora potrivit cu numărul lor. Iar dacă vreunul dintre meșteri, găsind la tirg sau altundeva piei puține sau multe și nu le va cumpăra sau nu va încheia tirgul cu cel ce le aduce la tirg ori va duce la casa sa pe cei ce voiesc să vîndă piei în public și va cumpăra pieile acolo, tirgîind

⁷ Textul șters 2 cm ; întregire după sens.

spre paguba celorlalți meșteri, atunci un astfel de meșter să fie pedepsit cu un florin de aur. Dacă vânzătorul acelor piei va aduce însă în casa vreunui meșter orice fel de piei, iar acest meșter nu îl va băga sau chema pe vânzător în casa sa, atunci un astfel de meșter să aibă deplină îngăduință să cumpere acele piei de la vânzătorul lor.

Al patrulea <articol> : Dacă vreunul dintre meșteri va pronunța fie din întâmplare, fie împotriva ortacilor zisului meșteșug, în orice loc, cuvinte rușinoase și dojenitoare, să fie pedepsit fără iertare cu 60 denari. Dacă va porni vorbe murdare sau înșelătoare împotriva altuia, atunci un astfel de vinovat să fie pedepsit cu un florin de aur. Dacă vreunii dintre meșterii ori slujitorii zisului meșteșug îl vor împiedica însă pe staroste la judecată, împotrindu-se cind starostele trebuie să facă dreptate sau să perceapă gloabe pentru abateri, unii ca aceștia să fie pedepsiți cu un florin. Dacă <vreun meșter sau slujitor> va scoate arma din teacă, să își piardă o mină ; dacă va produce însă vreo rană, să își piardă capul și înșiși meșterii să poată face judecată în breasla lor, potrivit cu obiceiul lor, în fața părților <care se judecă> pentru mai mult de un florin.

Al cincilea <articol> : Dacă în timpul cit este meșter se vor găsi pielețe sau piei lucrute și orinduite fără rost, atunci meșterul unor astfel de lucrări să fie pedepsit de ceilalți meșteri potrivit cu natura acelei abateri. Nici unul dintre locuitorii zisului oraș și nici dintre străini să nu îndrăznească să vîndă cojoace gata lucrute din piei, nici șube și căciuli, din orice fel de animal sălbatic ar fi <lucrate>. Dacă vreunul le-ar vinde însă, el să fie lipsit de acestea, iar cele confiscate să fie împărțite așa cum se prevede în primul articol. Toți aceia însă, care vor duce și vor aduce, legate anume laolaltă într-un balot, piei de sobol, ris sau hermelină și bursuc, fără să fie prelucrate, indeosebi *Schönwerk* ⁸, precum și blănuri de orice fel, să aibă deplină îngăduință să le vîndă liber. Negustorii care vind cu bucata piei de hermelină trebuie să le vîndă însă crude și neprelucrate, indeosebi tăbăcite <?> ⁹ etc. Dacă vreunul dintre meșteri îl va ademeni — fie personal, fie prin altcineva — pe slujitorul altui meșter, unul ca acela să fie scos chiar de către meșteri din meșteșug și din breaslă. Iar dacă vreunul dintre slujitorii zisului meșteșug își va părăsi meșterul, el va putea să-și rinduiască muncă la un alt meșter doar dacă cel dintîi meșter îl va declara liber, iar celălalt meșter nu îl va putea ține decît după ce va fi fost declarat liber de către primul meșter. Dacă vreo calfă liberă a acestui meșteșug va vroi să devină meșter și va cere să fie primită în breasla meșterilor, una ca aceasta trebuie și este datoare să dea acelor meșteri un prinz cumscade, cu vin și indestulător cit se cuvine unei mese de prinz, și să dea breslei patru florini de aur.

Articolul al șaselea : Dacă vreun meșter tăbăcar de piele albă și meșter de același fel va trece, <cu ocazia exercitării> meșteșugului, pieile pe sub <lama> cosorului pentru a le prelucra, o asemenea muncă nu îi va fi îngăduită de meșterii pielari decît dacă a fost mai întîi primit în breslă și confraternitate de către ziiși meșteri pielari. Nici o calfă liberă a acestui meșteșug să nu îndrăznească să lucreze în meseria sa, dacă nu și-a luat mai înainte nevastă și a fost primit în rindurile breslei, spre a o ține și întări potrivit cu toate articolele breslei amintite. Iar dacă vreunul dintre meșterii străini ar cere să rămînă în mijlocul acestor <breslași>, unul ca acesta trebuie să obțină de la meșterii zisului meșteșug <dreptul> deplin de <membru> al breslei potrivit celor cuprinse în articolul al cincilea.

Articolul al șaptelea : Dacă — cu voia lui Dumnezeu — vreunul dintre meșteri ar înceta din viață, atunci văduva sa, cu alte cuvinte soția sa, are îngăduința — dacă va voi — să păstreze vreme de un an întreg <calitatea de> meșter al acelu meșteșug, precum să îl și exercite. Iar dacă vor fi alți moștenitori, care sînt de același meșteșug, atunci după un an întreg, în cursul căruia au lucrat, văduva amintită, mama acelu moștenitor și acci moștenitori să stăpînească <dreptul> de meșter al acelu meșter, dînd o agapă și să fie obligați și datori să dea breslei un florin de aur. Iar dacă după trecerea unui an zisa văduvă se va căsători cu un pielar, ea să fie datoare să-l ia pe cel cu care se căsătorește prin mijlocirea breslei dintre meșterii zisului meșteșug. Dacă vreunul dintre meșteri — după ce va fi obținut îngăduința din partea staroștilor — va renunța <la meșteșug> și va cere să se stabilească altunde, dar va voi să revină după un an sau ceva mai înainte, atunci unul ca acesta trebuie și este dator să dea din nou meșterilor jumătate din taxa de breslă.

⁸ Blănuri de podoabă (în lb. germană).

⁹ În document „gelidert” — tăbăcite <?> (în lb. germană).

Noi, așadar, socotind a fi nu numai vrednică cererea acelora, ci fiind nu mai puțin înduplecați de nevoile orașului nostru, care se vor vedea împlinite prin contribuția acestora, am dat, am încuviințat și am hărăzit, precum dăm și întărim acum prin temeiul scrisorii noastre, acestora și moștenitorilor lor, precum și urmașilor acestor moștenitori și urmașilor acelora, (o breaslă) în zisul nostru oraș, asemenea celor din alte orașe, pentru a o avea, ține și păstra cu articolele sus-scrise. Spre amintirea cărui lucru și spre semn de veșnicie am hotărât să întărim această scrisoare a noastră cu sigiliul mare și autentic de acum al orașului nostru, atirnat cu șnur de mătase de culoare neagră, albă și roșie.

Dată în pomenita Baia Mare, în ultima zi a lui ianuarie, în anul Domnului o mie patru sute optzeci.

Arhivele Statului București, colecția Documente istorice, pach. MCDLXXV, nr. 5; origina pe pergament; se păstrează numai șnurul de mătase roșie al sigiliului atirnat.